

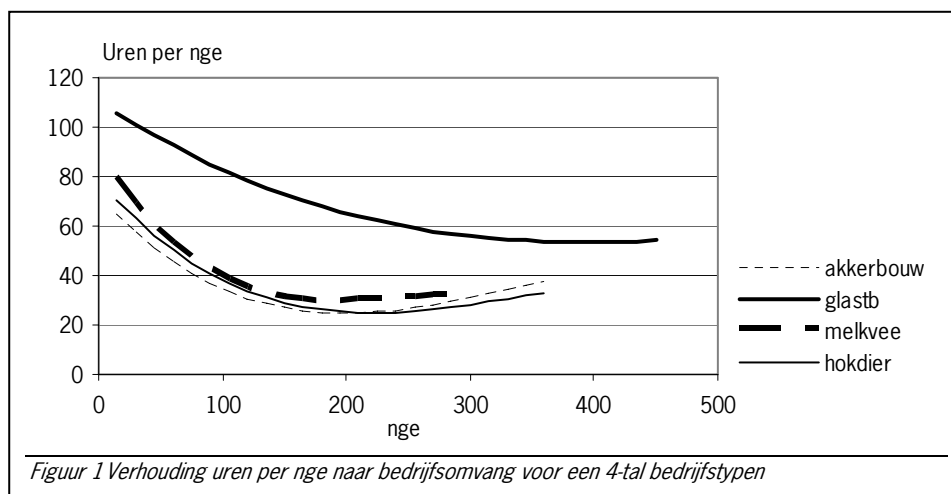
BEDRIJFSOMVANG EN ARBEIDSINZET: GEEN VASTE VERHOUDING

Jakob Jager en Walter van Everdingen

Het LEI stelt elke twee jaar de normen (Nederlandse grootte-eenheden (nge)) per hectare gewas en per dier vast. Op basis hiervan kan voor elk land- en tuinbouwbedrijf de bedrijfsomvang in nge worden berekend. Op de website van het LEI is een tool beschikbaar om die berekening te maken, de nge-rekenmodule. In een aantal gevallen is er, behalve de informatie over de bedrijfsomvang in nge, nog behoefte aan de hoeveelheid arbeid die op het bedrijf wordt ingezet. Dit kan bijvoorbeeld zijn om gebruik te maken van fiscale regelingen, zoals de zelfstandigenaftrek, of om in aanmerking te komen voor het vestigen van een agrarisch bedrijf in het buitengebied of het kunnen bouwen van een tweede bedrijfswoning. Wanneer er geen urenregistratie is bijgehouden kan achteraf via de nge-berekening een inzicht in de arbeidsbehoefte van het bedrijf worden gekregen. Figuur 1 en tabel 1 laten per bedrijfstype zien dat er een relatie gelegd kan worden tussen het aantal nge en het aantal uren. De informatie is gebaseerd op de gegevens van de groepen bedrijven in het Bedrijven-Informatienet van het LEI. Omdat er tussen de bedrijven van één type en een gelijke bedrijfsomvang nog grote verschillen zijn in mechanisatie, verkaveling, inrichting van gebouwen, stallen of kassen kan de arbeidsbehoefte per nge voor elk bedrijf daarvan afwijken. Daarom is de nodige voorzichtigheid geboden bij het toepassen van onderstaande resultaten voor individuele bedrijven. Bedrijven met veel verbredingactiviteiten, waarvoor geen nge gelden, zullen meestal een hogere arbeidsinzet hebben dan uit de figuur en tabel blijkt.

Resultaten

Uit figuur 1 blijkt dat met het toenemen van het aantal nge per bedrijf (horizontale as) door schaalvoordelen het aantal uren arbeid per nge (verticale as) afneemt. Tussen de bedrijfstypen is wel enig verschil in niveau en de mate van daling van deze lijn. Voor de glastuinbouw neemt het aantal uren per nge niet meer af vanaf ongeveer 300 nge. Voor de andere vermelde bedrijfstypen (akkerbouw, hokdier en melkvee) is dit al het geval tussen de 150 en 200 nge. Voor deze bedrijfstypen komt het aantal uren per nge op zijn laagst uit op ongeveer 25. In de glastuinbouw echter ligt het minimum op ongeveer het dubbele ervan; de glastuinbouw is dus veel arbeidsintensiever dan de landbouwsectoren. Ook voor andere tuinbouwtypen, zoals de fruitteelt, blijkt het arbeidsintensieve karakter (tabel 1).

Figuur 1 Verhouding uren per nge naar bedrijfsomvang voor een 4-tal bedrijfstypen

Tabel 1 Aantal uren per nge voor verschillende bedrijfstypen naar omvang in nge, gemiddeld 2003 en 2004

	<50	50-100	100-200	200-400	>400	Totaal
Akkerbouwbedrijven	59	41	29	23	19	37
Opengrondsgroentebedrijven	90	71	90	57	49	74
Glasgroentebedrijven	109	103	62	58	51	59
Bloembollenbedrijven	74	72	48	41	28	44
Glasbloemenbedrijven	99	80	56	50	48	52
Champignonbedrijven	.	71	112	88	.	69
Fruitteeltbedrijven	109	89	86	71	.	87
Boomkwekerijbedrijven	87	77	63	47	25	57
Melkveebedrijven	70	46	35	25	.	39
Overige graasdierbedrijven	70	50	35	23	.	52
Hokdierbedrijven	63	45	32	25	26	36
Gewassencombinaties	61	85	65	25	.	55
Veeteeltcombinaties	97	56	38	23	.	44
Gewas-veeteeltcombinaties	61	55	32	21	.	41
Overig tuinbouw	135	73	53	51	37	54
Totaal	71	53	41	39	40	46

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

Meer informatie:

NGE-rekenmodule op de LEI-website: <http://www.lei.wur.nl/NL/statistieken/BSS+en+NGE/NGE-rekenmodule/>